

Skupni katalog serijskih publikacija Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Mokriš, Svjetlana

Source / Izvornik: **Knjižničarstvo : glasnik Društva bibliotekara Slavonije i Baranje, 1999, 3, 33 - 48**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:206:684236>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**



Repository / Repozitorij:

[RGISKO - Repository of the City and University Library Osijek](#)



SKUPNI KATALOG SERIJSKIH PUBLIKACIJA SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

SAŽETAK

U raduje na osnovu provedenih istraživanja među knjižnicama Sveučilišnog knjižničnog sustava Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku o stanju u kojem se nalaze zbirke serijskih publikacija (broj naslova, mediji, stupanj obrađenosti, modaliteti nabave, postojeća informativna pomagala, korištena programska podrška) te tehničkim mogućnostima ovih knjižnica vezano uz organiziranje dostave dokumenata (document supply) predložen model organizacije Skupnog računalnog kataloga Serijskih publikacija Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku kao integralnog dijela, odnosno podsustava Skupnog računalnog kataloga serijskih publikacija Republike Hrvatske.

1. UVOD

Namjena skupnog kataloga jeste olakšati pristup zbirka serijskih publikacija i osigurati njihovu maksimalnu iskorištenost. Skupni katalog pruža potrebne informacije za: 1. identificiranje i lociranje pojedinog naslova serijske publikacije, 2. pokazuje koji sudionik skupnog kataloga posjeduje koji volumen ili broj serijske publikacije i 3. ukazuje na dostupnost pojedinih volumena i brojeva (moguća ograničenje posudbe, mogućnost fotokopiranja).

Skupni katalozi su prvenstveno nastajali s ciljem da osiguraju zajedničko korištenje izvora informacija, ali uz ovu osnovnu, oni imaju još nekoliko značajnih namjena: 1. polazna su osnova kooperativne nabave, 2. podupiru proces katalogizacije pružajući standardizirane bibliografske podatke (bibliografska povijest serijske publikacije), 3. služe kao pomoćno sredstvo menadžmentu knjižnice pri donošenju odluka o tome koje mjere zaštite poduzeti, kada se koristiti mikrofilmom, ukoliko se žele nadomjestiti praznine u zbirci, 4. unapređuju međuknjižničnu posudbu odnosno dostavu dokumenata.

Skupni katalozi serijskih publikacija međusobno se razlikuju, te mogu biti: opći ili specijalni (npr. pojedine kategorije serijskih publikacija su isključene - novine, mikrooblici...), mogu imati različitu namjenu (institucionalni, lokalni, nacionalni, regionalni, internacionalni), razlikuju se prema vremenskom periodu na koji se odnose (tekući ili retrospektivni), formatu (na karticama, tiskani, na mikrooblicima, automatizirani (vrpce, CD-ROM-ovi,online)) ili prema nekim drugim karakteristikama.

Svijest o neophodnosti postojanja skupnog kataloga periodike¹ koja je u Hrvatskoj sazrela između dva svjetska rata oživotvorila se na razini čitave bivše Jugoslavije tek 60-tih godina. Podaci o periodičkim publikacijama koje su se nalazile u hrvatskim knjižnicama

¹ U dijelu teksta u kojem govorimo o povijesti skupnog kataloga u Hrvatskoj upotrebljavamo termine *centralni katalog* i *periodičke publikacije*, kao i u dijelu teksta o prijašnjoj suradnji među knjižnicama Sveučilišnog knjižničnog sustava Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, budući da su u ondašnjoj knjižničarskoj praksi bili uobičajeni. U ostalim dijelovima teksta upotrebljavamo termine skupni katalog i serijske publikacije.

objedinjeni su u općem katalogu strane periodike u knjižnicama Jugoslavije koje je do raspada Jugoslavije izdavao Jugoslavenski bibliografski institut. Republički centralni katalog strane periodike na listićima vodio se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu od 1963. do 1976. godine. Uključivao je strane periodičke publikacije 168 knjižnica sudionica, i to od 1961. godine.

Suradnja s knjižnicama na području SR Hrvatske nije bila djelotvorna, pa je odlučeno da se provede reorganizacija i prekine izradba manuelnog kataloga, te da se prijeđe na računalnu obradbu. Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Referalni centar Sveučilišta i Sveučilišni računski centar (SRCE) preuzeli su taj zadatak; od 1977. godine izrađuje se kompjutorizirani Centralni katalog znanstvene i stručne periodike (u daljnjem tekstu CKP), i tako je stvorena vlastita baza podataka. Dok je centralni katalog strane periodike, izrađivan na konvencionalan način, donosio samo podatke o naslovu periodičke publikacije, mjestu i godini izdanja, računalni CKP donosi mnogo više podataka i uključuje, osim stranih i domaće periodičke publikacije. Knjižnice suradnice nisu bile unaprijed definirane, već se nastojalo obuhvatiti što više naslova periodičkih publikacija s raznih znanstvenih područja u velikom broju knjižnica i ustanova. Rad na ovoj računalnoj bazi podataka prekinut je početkom 90-tih godina, i od tada Hrvatska na ovom području znatno zaostaje za drugim srednjoeuropskim zemljama.²

1995. godine Ministarstvo znanosti i tehnologije pokrenulo je projekt Sustav znanstvenih informacija Republike Hrvatske. Tim je projektom zacrtan rad na tematskim podsustavima znanstvenih područja, a započet je prvo na trima podsustavima: 1. Biomedicina, 2. Tehnika, 3. Prirodoslovlje, u kojima se počelo raditi na povezivanju računalnih kataloga uključenih knjižnica. Društvene i humanističke znanosti slijedit će kasnije. Skupni katalogi i međuknjižnična posudba iskazani su u dokumentima toga projekta kao "programi od zajedničkog interesa", koji trebaju povezati tematske podsustave. Koordinator se tih programa ne spominju, ali se iz konteksta razabire da bi Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb, u koordinaciji sa sveučilišnim knjižnicama u drugim gradovima RH trebala ponovno preuzeti ulogu sjedišta nacionalnog skupnog kataloga knjiga i skupnog kataloga serijskih publikacija.

Nakon višegodišnjeg prekida, godine 1998., ponovo je pokrenuto pitanje organiziranja skupnog kataloga serijskih publikacija, koji će obuhvatiti sve fondove serijskih publikacija u Republici Hrvatskoj. U svibnju 1998. godine Nacionalna i sveučilišna knjižnica organizirala je okrugli stol posvećen ovoj temi, a tijekom jeseni iste godine uslijedio je sastanak glavnih sudionika okruglog stola na kojem je zaključeno daje potrebno pokrenuti odgovarajući projekt. U svibnju 1999. godine, u okviru 28.konferencije ABDOS-a, u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici Zagreb ponovo je održan skup na kojem se razmatrala problematika izradbe računalnog skupnog kataloga serijskih publikacija te je preporučeno:

- izradba koncepta sustava koji će integrirati sve sadašnje aktivnosti
- konstituiranje radne skupine koja bi izradila inicijalni dokument potreban za pokretanje projekta u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

² Važnost skupnih kataloga ne ogleda se samo na nacionalnom nivou, već s obzirom na opću globalizaciju koja sve više zahvaća i knjižničarstvo i na međunarodnom planu. U travnju 1999. godine u Beču je u organizaciji Austrijskog instituta za Istočnu i Jugoistočnu Europu (Osterreichisches Ost-und Sudosteuropa-Institut), Austrijske nacionalne knjižnice i Slovačkog nacionalnog knjižničkog centra iz Bratislave za knjižničare Srednje Europe organiziran seminar pod nazivom "European Serials Catalogue" na kojemu su sudjelovali stručnjaci iz Austrije, Češke, Hrvatske, Italije, Latvije, Letonije, Mađarske, Njemačke, Slovačke i Slovenije. Svi spomenuti sudionici, osim baltičkih zemalja i Hrvatske imaju računalne kataloge.

Upravo stoga ćemo u daljnjem radu razmotriti jedan od mogućih modela organizacije rada na izgradnji skupnog kataloga serijskih publikacija Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku kao integralnog dijela skupnog kataloga serijskih publikacija Republike Hrvatske.

2. SVEUČILIŠNI KNJIŽNIČNI SUSTAV SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU: STANJE, ZADACI, FUNKCIJE

Sveučilišni knjižnični sustav Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera dio je obrazovne i znanstvenoistraživačke infrastrukture i bitan sastavni dio svakog obrazovnog, znanstvenoistraživačkog i stručnog rada na Sveučilištu. Središnja knjižnica i njoj pridružene knjižnice pojedinih fakulteta i visokih škola i njima pridruženih odjela, studija i dr. predstavljaju komunikacijska središta preko kojih se posreduju znanstvene i stručne informacije koje su rezultat: znanstvenoistraživačkih procesa na Sveučilištu, stručne obradbe vlastitih fondova, stručne obradbe fondova relevantnih knjižnica u zemlji i inozemstvu, stručnog rada u raznim informacijsko-referalnim jedinicama i službama obradbe znanstvenih informacija.

Sveučilišni knjižnični sustav sačinjavaju: Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek te knjižnice sljedećih fakulteta, odnosno visokih škola: Ekonomskog fakulteta, Elektrotehničkog fakulteta, Građevinskog fakulteta, Medicinskog fakulteta, Pedagoškog fakulteta i Visoke učiteljske škole, Pravnog fakulteta, Poljoprivrednog fakulteta, Prehrambeno-tehnološkog fakulteta te Strojarskog fakulteta u Slavonskom Brodu.

Osnovni ciljevi sveučilišnog knjižničnog sustava, odnosno knjižnica koje ga čine su: zadovoljavanje potreba studenata za građom/informacijama u sklopu njihovih obrazovnih potreba kako u okviru određenog nastavnog plana i programa tako i općenito; zadovoljavanje potreba nastavnog osoblja za suvremenom građom/informacijama potrebnih u njihovom radu; zadovoljavanje potreba za građom/informacijama u sklopu znanstveno-istraživačkog rada na Sveučilištu.

U odnosu na projekt Skupnog kataloga serijskih publikacija Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku mogu se naglasiti sljedeće zadaće sveučilišne, odnosno fakultetskih knjižnica:

Sveučilišna knjižnica kao središnja knjižnica Sveučilišta:

- koordinaciju izgradnje i održavanja sveučilišnih knjižničnih fondova stručne i znanstvene literature interdisciplinarnog i multidisciplinarnog značaja, temeljnih znanstvenih djela, stranih časopisa te sekundarnih i tercijarnih publikacija na raznim medijima; u tu svrhu vodi i održava središnju datoteku deziderata, izrađuje liste prinova i preporučne liste;
- osiguravanje dostupnosti knjižničnih fondova na Sveučilištu stvaranjem centralnih kataloga/baza podataka (bibliografska kontrola, formalna i sadržajna obradba građe samostalno, odnosno u suradnji s članicama sustava, izradba informacijskih pomagala u svim jedinicama sveučilišnog knjižničnog sustava) i to osobito centralnog kataloga/baze podataka periodike, monografija (stranih i domaćih), studentske literature;
- uspostavljanje i održavanje središnjih datoteka od interesa za sve članice knjižničnog sustava i uz njihovu pomoć (normativne datoteke autora i predmeta, i sl.).

Fakultetska knjižnica kao sudionik projekta:

- izgradnja fondova koja uključuje istraživanje i praćenje potreba i zahtjeva korisnika, analizu strukture i sadržaja fondova sveučilišta i srodnih knjižnica, izgradnju i vođenje nabavne politike, selekciju građe, deziderate, predakcesiju i akcesiju, pročišćavanje i

- evaluaciju fondova;
- sudjelovanje u stručnoj obradbi građe prema mogućnostima (kooperativna obradba);
- sudjelovanje u analitičkoj obradbi građe prema mogućnostima (kooperativna obradba);
- izradba specijalnih bibliografija, uspostavljanje kataloga/baza podataka, priručnih kartoteka i biltena prinova.

3. PODACI O PRIJAŠNJOJ SURADNJI MEĐU KNJIŽNICAMA SVEUČILIŠNOG KNJIŽNIČNOG SUSTAVA SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

3.1. Bilten stranih tekućih periodičkih publikacija u specijalnim i fakultetskim knjižnicama na području zajednice općine Osijek

U razdoblju 1986.-1988. godine Regionalna matična služba Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek izrađivala je Bilten tekućih stranih stručnih periodičkih publikacija u specijalnim i fakultetskim knjižnicama na području zajednice općina Osijek. Podaci navedeni u Biltenu odnosili su se na godine 1985.-1987.

Godina	Fakultetske knjižnice	Specijalne knjižnice	Broj naslova
1985.	5	9	561
1986.	5	9	584
1987.	7	12	677

Podaci uneseni u Bilten zasnivali su se na podacima koje je sadržavao zapis za pojedinu periodičku publikaciju u Centralnom katalogu periodike u knjižnicama SR Hrvatske (naslov periodičke publikacije, podnaslov periodičke publikacije, nakladnik, mjesto izdanja, oznaka prema Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji, ISSN broj).

Sadržaj Biltena obuhvaćao je:

1. abecedni popis knjižnica uključenih u Bilten
2. abecedni popis knjižnica po siglama
3. shemu kataložskog opisa
4. abecedni popis periodičkih publikacija
5. indeks knjižnica s rednim brojem naslova
6. UDK indeks s rednim brojem naslova.

3.2. Rad na izradbi Biltena strane stručne periodike u fakultetskim knjižnicama Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Godine 1995. započet je rad na izradbi Biltena strane stručne periodike, koji je trebao obuhvaćati strane naslove stručne periodike pojedinih fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, no rad je prekinut zbog nedovoljna odaziva.

U Bilten su unošeni sljedeći podaci:

1. naslov periodičke publikacije
2. podaci o odgovornosti
3. mjesto izdanja
4. izdavač
5. početna godina izdavanja
6. ISSN broj
7. stručna UDK oznaka

8. sigla knjižnice koja posjeduje periodičku publikaciju.

4. PREGLED SADAŠNJEG STANJA ZBIRKI STRANIH SERIJSKIH PUBLIKACIJA U FAKULTETSKIM KNJIŽNICAMA SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU I GRADSKOJ I SVEUČILIŠNOJ KNJIŽNICI OSIJEK

4.1. Anketa

U travnju 1999. godine Odjel periodike Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek proveo je anketu među fakultetskim knjižnicama Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku u svezi zbirki stranih serijskih publikacija.

Anketom se željelo utvrditi:

1. kojim brojem naslova stranih serijskih publikacija raspolaže pojedina knjižnica; kojim modalitetom nabave pristizu periodičke publikacije u knjižnicu;³
2. posjeduje li knjižnica serijske publikacije u elektroničkom obliku,
3. obrađuju li se u pojedinim fakultetskim knjižnicama serijske publikacije i na kojem stupnju (kontrola pristizanja, stručna obradba (formalna, sadržajna, analitička); ručna ili strojna; katalozi i baze podataka koji se izrađuju u knjižnici;
4. kakve su tehničke mogućnosti knjižnice vezane uz formiranje online skupnog kataloga te međuknjižničnu posudbu (fotokopiranje, telefax, digitalno skeniranje i CARNet veza).

Anketom su obuhvaćene sljedeće fakultetske knjižnice:

1. knjižnica Ekonomskog fakulteta,
2. knjižnica Elektrotehničkog fakulteta,
3. knjižnica Građevinskog fakulteta
4. knjižnica Medicinskog fakulteta,
5. knjižnica Pedagoškog fakulteta,
6. knjižnica Poljoprivrednog fakulteta,
7. knjižnica Pravnog fakulteta,
8. knjižnica Prehrambeno-tehnološkog fakulteta,
9. knjižnica Strojarskog fakulteta u Slavonskom Brodu,
10. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek.

4.2 Rezultati ankete

Rezultate ankete nisu dostavile dvije knjižnice - knjižnica Ekonomskog fakulteta i knjižnica Strojarskog fakulteta u Slavonskom Brodu te podaci o njihovim zbirkama stranih serijskih publikacija neće biti prikazani u tablicama koje slijede.

³ Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek prima Obvezni primjerak Republike Hrvatske te je na taj način gotovo u potpunosti pokrivena domaća nakladnička produkcija stoga je u anketi pažnja posvećena stranim serijskim publikacijama zbog njihove iznimne važnosti za organiziranje obrazovnog i znanstvenoistraživačkog rada na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

4.2.1. Broj naslova stranih serijskih publikacija koje knjižnice posjeduju

Knjižnica	Modalitet nabave				UKUPNO:
	kupovina		zamjena	poklon	
	vlastita sredstva	sredstva MZT			
Elektrotehnički fakultet	7	11	39		57
Građevinski fakultet	8	13			21
Medicinski fakultet	4	5			9
Pedagoški fakultet	8	11		1	20
Poljoprivredni fakultet	17	12		31	60
Pravni fakultet	29			15	44
Prehrambeno-tehnološki fakultet	2	16		3	21
GISKO		9			9
UKUPNO:	75	77	39	50	241

4.2.2. Serijske publikacije u elektroničkom obliku posjeduju:

1. knjižnica Pedagoškog fakulteta:

- Current Contents: Life Sciences (od 1997.),
- Current Contents: Agriculture, Biology and Earth Sciences (od 1997.),
- Current Contents: Physical, Chemical and Earth Sciences (od 1997.);

2. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek:

- ULRICH's Plus (od 1996.),
- ISSHP - Index to Social Science and Humanities Proceedings (od 1997.),
- ISTP - Index to Scientific and Technical Proceedings (od 1997.),
- LISA Plus - Library & Information Science Abstracts (od 1995.).

Na osnovu rezultata dobivenih anketom može se utvrditi sljedeće:

1. da fakultetske knjižnice i Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek ne posjeduju dovoljan broj stranih serijskih publikacija u odnosu na standarde za visokoškolske knjižnice Republike Hrvatske;
2. da knjižnice nemaju dovoljno materijalnih sredstava za kupovinu stranih serijskih publikacija;
3. da nabava modalitetom kupovine (vlastita sredstva i sredstva Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske) jedine osiguravaju kontinuitet pri nabavi stranih serijskih publikacija;
4. da zamjena kao modalitet nabave nije uvriježena u svim knjižnicama;
5. da se serijske publikacije dobivene poklonom uglavnom odnose na starija godišta i imaju relativno zastario sadržaj;
6. da samo manji broj knjižnica posjeduje serijske publikacije u elektroničkom obliku.

4.2.3. Stupanj obrađenosti serijskih publikacija

Knjižnica	kontrola pristizanja	formalna obradba	sadržajna obradba	analitička obradba	katalozi i baze podataka	program
Elektrotehnički i fakultet	*					vlastiti program
Građevinski fakultet	*	*	*		abecedni	CROLIST

Medicinski fakultet	*	*	*	abecedni	MEDVED
Pedagoški fakultet	*	*		abecedni	CROLIST
Poljoprivredni fakultet	*	*	*	on line	CROLIST
Pravni fakultet	*				CROLIST
Prehrambeno-tehnološki fakultet	*	*	*	abecedni, stručni	SAND Plus
GISKO	*	*	*	on line	CROLIST

Rezultati ankete pokazuju:

1. da se kontrola pristizanja vrši u svim knjižnicama koje su dostavile podatke;
2. da se u šest knjižnica obavlja sadržajna obradba (označavanje naslova serijske publikacije prema oznakama Univerzalne decimalne klasifikacije);
3. da niti jedna knjižnica ne vrši analitičku obradbu;
4. da je strojna katalogizacija započeta u šest knjižnica;
5. da tri knjižnice formiraju abecedni katalog, jedna knjižnica abecedni i stručni, dok dvije knjižnice imaju online katalog;
6. da prevladava program CROLIST (četiri knjižnice započele su rad na obradbi serijskih publikacija, u jednoj se program CROLIST koristi samo za obradbu monografskih publikacija), u dvije knjižnice koje su uključene u Sustav znanstvenih informacija Republike Hrvatske obradba se obavlja u programima MEDVED i SAND Plus; jedna knjižnica ima vlastiti program za kontrolu pristizanja serijskih publikacija.

4.2.4. Tehnička opremljenost knjižnica

4.2.5.

Knjižnica	fotokopiranje	telefax	digitalno skeniranje	CARNet
Elektrotehnički fakultet	*			
Građevinski fakultet				
Medicinski fakultet	*	*		*
Pedagoški fakultet	*	*		*
Poljoprivredni fakultet				*
Pravni fakultet	*		*	
Prehrambeno-tehnološki fakultet				
GISKO	*	*	*	*

Rezultati ankete pokazuju:

1. da se fotokopiranje obavlja u pet knjižnica;
2. da se telefaxom mogu koristiti četiri knjižnice;
3. da dvije knjižnice imaju mogućnost digitalnog skeniranja građe;
4. da pet knjižnica posjeduje CARNet vezu.

Ispitivanjem provedenim na fakultetskim knjižnicama Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera Osijek i u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici pokazalo se:

1. da se strane serijske publikacije ne nabavljaju u zadovoljavajućoj količini;
2. da je rad na obradbi serijskih publikacija uglavnom u začecima;
3. da je tehnička opremljenost knjižnica neujednačena i nezadovoljavajuća.

5. SKUPNI KATALOG SERIJSKIH PUBLIKACIJA SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

UNESCO-v dokument "Guidelines for the compilation of union catalogues of serials" (1983.) govori da treba ispitati prijedlog da se centralni katalog postavi, uzimajući u obzir efikasnost postojećih dogovora o kooperaciji te u kojoj će mjeri postojanje centralnog kataloga rezultirati većom efikasnošću pristupa fondovima ili ekonomičnošću knjižničnih izvora, hoće li biti adekvatnih resursa, već postojećih ili predloženih, koji će kontinuirano održavati centralni katalog. Sva su ova pitanja relativna, jer se odgovori mogu dobiti jedino u svjetlu određenih okolnosti.

Skupni katalog serijskih publikacija Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku smatramo sastavnim dijelom skupnog kataloga serijskih publikacija Republike Hrvatske čiju bi izradu kao zajednički projekt trebale pri Ministarstvu znanosti i tehnologije Republike Hrvatske pokrenuti hrvatske sveučilišne knjižnice (Osijek, Rijeka, Split, Zagreb) s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom kao koordinatorom, te je prije svega nužno odrediti kakav bi bio odnos ovog skupnog kataloga prema postojećim skupnim katalozima i bazama podataka: 1. Projekt Sustav znanstvenih informacija i skupni katalozi odnosno baze podataka u okviru podsustava Prirodoslovlje i Biomedicina; 2. lokalnim katalozima odnosno bazama podataka; 3. CROLIST-u.

Sljedeća grupa pitanja koju je potrebno definirati organizacijske su prirode. Skupni katalog serijskih publikacija trebao bi biti izrađen na decentraliziranom principu s distribuiranom obradbom, distribuiranim bazama podataka i jakim sustavom normativnih datoteka. Stoga treba definirati tko su sudionici projekta (aktivni, pasivni, koordinirajući), funkcije, zadatke i međusobne odnose pojedinih knjižnica koje sudjeluju u projektu. Neophodno je osnovati uređivački odbor, imenovati voditelja cijelog projekta, odrediti kome on podnosi izvještaje te točno definirati funkcije upravnog i savjetodavnih tijela.

Koordinator cijelog projekta na nacionalnom nivou bila bi Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb, a u okviru sveučilišnih knjižničnih sustava, kao podsustava cijelog projekta, središnje sveučilišne knjižnice. Projekt bi se odvijao etapno u okviru sveučilišnih knjižničnih sustava što znači da bi se postupno širio broj knjižnica koje su aktivni sudionici projekta što ukazuje na potrebu izradbe terminskog plana uključenja pojedinih knjižnica kao pasivnih, odnosno aktivnih sudionika. Etape u kojima bi se odvijala realizacija projekta su sljedeće:

1. 1. etapa-podatke prikuplja i obradbu obavlja samo središnja sveučilišna knjižnica;
2. 2. etapa-obradbu građe obavlja središnja sveučilišna knjižnica i fakultetske knjižnice;
3. 3. etapa-obradbu građe obavljaju i specijalne, narodne i ostale knjižnice koje posjeduju zbirke periodičkih publikacija.

Daljnja pitanja koja je potrebno razmotriti vezana su uz tehničke pretpostavke projekta - jedinstvenu programsku podršku te potrebnu opremu.

Značajni problemi vezani uz projekt uspostave skupnog kataloga vezani su uz opseg građe koja bi njime bila obuhvaćena i to s obzirom na: 1. vrste serijskih publikacija (prave serijske publikacije, kvazi-serijske publikacije; periodičke publikacije, novine, časopise, nakladničke cjeline, spomenice, godišnjake, radove s konferencija, itd.); 2. medije nosioce informacija; 3. domaće i strane publikacije; 4. vremenski kriterij, te se mora načiniti terminski plan prioriteta unosa podataka o građi.

Nezaobilazno pitanje jeste i definiranje pravila i standarda za izradbu skupnog kataloga: 1. PPIAK, 2. UNIMARC format; 3. normativne odnosno authority datoteke; 4. broj elemenata neophodnih za identifikaciju serijske publikacije; 5. način bilježenja i nadziranja

fonda; 6. način konstituiranja kataložne jedinice; 7. jedinstven sustav sigli, itd.

U odnosu na sve dosad rečeno smatramo da bi se u Hrvatskoj mogao primijeniti prilagođeni model Njemačkog skupnog kataloga.⁴

Na osnovu rezultata pribavljenih anketom na fakultetskim knjižnicama Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek, a koji se odnose na neujednačenost razine obradbe građe u pojedinim knjižnicama, neujednačenost programa za obradbu građe te neujednačenih tehničkih mogućnosti pojedinih knjižnica, predlažemo da se rad na formiranju Skupnoga kataloga serijskih publikacija odvija etapno, te da započne s obradbom stranih serijskih publikacija. Podatke bi pribavljala i obrađivala Gradska i sveučilišna knjižnica istodobno potičući i stvarajući sve preduvjete za međusobno povezivanje svih fakultetskih i drugih knjižnica u jedinstveni sveučilišni knjižnični sustav provodeći ujedno i edukaciju djelatnika fakultetskih knjižnica na predlošku stranih periodičkih publikacija.

Nakon osiguravanja minimuma stručnih, tehničkih, organizacionih i drugih preduvjeta i obavljene obuke određeni broj knjižnica mogao bi se uključiti u obradbu građe kao aktivni korisnici, dok bi za izvjestan broj knjižnica obradbu građe vjerojatno nastavljala obavljati Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek ovisno o njihovom interesu i mogućnostima za prelazak na program za obradbu građe koji bi bio određen na nacionalnom nivou.

Rad bi se razvijao u sljedeće tri etape:

1. etapa: Gradska i sveučilišna knjižnica kao jedini aktivni sudionik (prikuplja i unosi podatke o građi - stranim stručnim serijskim publikacijama) uz paralelno stvaranje preduvjeta za uključivanje drugih knjižnica;
2. etapa: Gradska i sveučilišna knjižnica kao regionalni koordinator i aktivni sudionik; uključivanje knjižnica sljedećih fakulteta: Ekonomski fakultet, Građevinski fakultet, Pedagoški fakultet, Poljoprivredni fakultet, Pravni fakultet; proširivanje opsega popisivane građe;
3. etapa: uključivanje ostalih fakulteta (Elektrotehnički fakultet, Medicinski fakultet, Prehrambeno-tehnološki fakultet) kao i pojedinih specijalnih knjižnica izvan Sveučilišta, odnosno svih knjižnica koje posjeduju značajne zbirke serijskih publikacija.

ZAKLJUČAK

Po ukinuću Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu rad na CKP-u potpuno je zamro te od tada Hrvatska ne raspolaže više ni jednim općim katalogom na nacionalnoj razini.

Razvoj knjižničnih mreža u drugim zemljama i pojava Interneta problem su

⁴ Njemački Skupni katalog serijskih publikacija zajednički je projekt Njemačkoga knjižničarskog instituta i Državne knjižnice. 1970-tih godina započeo je rad na automatiziranome projektu. Samo osamdeset knjižnica su aktivne sudionice jer imaju pristup na mrežu i unose podatke u bazu. To su u pravilu velike knjižnice: sveučilišne, državne ili pokrajinske s fondovima od više tisuća naslova. ZDB se nalazi u računalu Njemačkoga knjižničarskog instituta što je ujedno jedina financijska veza. U Institutu je smještena i njemačka Normativna datoteka korporativnih autora, koja je također rezultat kooperativnog rada Bavarske državne knjižnice, Njemačke (nacionalne) knjižnice u Frankfurtu na Majni te regionalnih skupnih kataloga. Središnja redakcija i korekture zapisa obavljaju se u Državnoj knjižnici. Rabe se njemačka kataložna pravila RAK. Format za strojno čitljivo katalogiziranje je MAB. Knjižnice koje su aktivne članice ZDB-a pridružuju pojedinim naslovima svoje fondove i fondove knjižnica o kojima se brinu. U Državnoj knjižnici održavaju se redoviti seminari za djelatnike aktivnih članova skupnog kataloga.

nepovezanosti hrvatskih knjižnica još više zaoštrili jer korisnici svakim danom postaju sve zahtjevniji.

Klasičnoj međuknjižničnoj posudbi (danas je uključena u širi pojam dostava dokumenata (document supply) treba posvetiti posebnu pozornost. Širenje te djelatnosti, koja se sve češće obavlja na komercijalnoj osnovi, vezano je uz razvoj i široko korištenje međunarodnih bibliografskih baza podataka, jer preko njih korisnik sve češće dobija podatke i o literaturi koja je nedostupna u njegovoj knjižnici.

Razvoj efikasne dostave dokumenata nemoguće je osmisliti bez postojanja dobro organiziranog skupnog kataloga, odnosno u današnje vrijeme računalne baze, osobito kada se radi o serijskim publikacijama.

Računalni skupni katalog serijskih publikacija poduhvat je koji zahtijeva pažljivo planiranje i koordinaciju. Rad na njegovu osmišljavanju treba se zasnivati prije svega na suvremenim promišljanjima knjižnične znanosti, iscrpnim istraživanjima prošle i postojeće prakse, postojećim financijskim mogućnostima, osobito bitnim za ostvarenje potrebitih kadrovskih i tehničkih potencijala, te pozitivnim i negativnim iskustvima drugih zemalja.

Mišljenja smo da bi skupni računalni katalog serijskih publikacija Republike Hrvatske trebao nastati kao rezultat zajedničkog rada hrvatskih sveučilišnih knjižnica, biti izrađen na decentraliziranom principu s distribuiranom obradbom, distribuiranim bazama i jakim sustavom normativnih datoteka.

Svijest o potrebi kooperacije među knjižnicama u Republici Hrvatskoj sve se više razvija, no da bi došlo do zamjetnijeg unapređenja djelatnosti i znatnije uštede financijskih sredstava neophodno je tu svijest pretočiti u praksu.

Definiranje uloge sveučilišnih knjižničnih sustava kao podsustava projekta skupnog kataloga serijskih publikacija Republike Hrvatske te definiranje kriterija za njegovo formiranje na nacionalnom nivou smatramo neophodnim za njegovo ostvarenje. U slučaju da ovi zahtjevi budu zadovoljeni, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek mogla bi vrlo brzo pristupiti izradbi Skupnog kataloga serijskih publikacija Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

BIBLIOGRAFIJA

1. Blažević, Dorica. Kratak prikaz rada na njemačkom skupnom katalogu serijskih publikacija i mogućnost uključivanja serijskih publikacija iz Republike Hrvatske. // Okrugli stol Skupni katalog serijskih publikacija (1998; Zagreb). - Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1999. Str. 23-32.
2. Blažević, Dorica. Pravila i standardi za izradbu skupnog kataloga serijskih publikacija. // Okrugli stol Skupni katalog serijskih publikacija (1998; Zagreb). - Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1999. Str. 33-37.
3. Guidelines for the compilation of union catalogues of serials. -Paris UNESCO, 1983, (PGI – 83/WS/1)
4. Mitrović, Mirjana. Centralni katalozi u SR Hrvatskoj: neka razmatranja o mogućnosti organizacije. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 28(1985), 1/4, 69-75.
5. Penava, Zdenka. Centralni katalog periodike u bibliotekama SR Hrvatske. // Okrugli stol Skupni katalog serijskih publikacija (1998; Zagreb) .- Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1999. Str. 19-22.
6. Szilvassy, Judith. Basic Serials Management Handbook .-Muenchen: K.G.Saur, 1996.

SVJETLANA MOKRIŠ

**UNION SERIALS CATALOGUE OF JOSIP JURAJ STROSSMAYER UNIVERSITY
IN OSIJEK**

SUMMARY

On the basis of conducted research in the libraries of University Library System of Josip Juraj Strossmayer University Osijek about the condition of serials holdings (number of titles, media, level of processing, acquisition modalities, existing information tools, LIS in use) and technical possibilities of libraries in connection with the organization of document supply the work proposes the model of organization of computerized Union Serials Catalogue of Josip Juraj Strossmayer University Osijek as integral part, i.e. subsystem of computerized Union Serials catalogue of Republic of Croatia.

**ZENTRALKATALOG DER ZEITSCHRIFTEN AN DER UNIVERSITÄT JOSIP
JURAJ STROSSMAYER IN OSIJEK**

ZUSAMMENFASSUNG

Die Arbeit bringt einen Vorschlag, aufgrund einigen Untersuchungen des Zeitschriftenbestandes (Zahl der Titel, Medien, Stufe der Bearbeitung, Art der Erwerbung, vorhandene Informationshilfsmittel, benutztes Software) der Bibliotheken des Universitätsbibliotheksystems J. J. Strossmayer in Osijek sowohl wie ihrer technischen Möglichkeiten, Dokumente zu liefern (document supply), ein Modell der zentralen on-line Zeitschriftendatenbank der Universität J. J. Strossmayer in Osijek zu gestalten, die ein Bestandteil der Zentralen On-line Zeitschriftendatenbank der Republik Kroatien wird.